

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

ЭЛ АРО ЭЪЗОЗЛИ АЁЛ

А. МАВЛОНОВ ОЛГАН СУРАТ

Сиз Гавҳар Раҳимовани ҳам, унинг бу суратда акс этган ва акс этмаган кўплаб шогирдларини ҳам албатта танийсиз...

Вагона зайли билан ўзбек тупроғига келиб қолган ва шу юртда униб-ўсган опасингил Петросянцларни эшитмаган, билмаган одам бўлмаса керак. Тамара хоним, Гавҳар хоним, Лиза хонимларнинг кўшиқ ва рақслари, оиланинг кенжа фарзанди, атоқли ўзбек олимаси Виктория Руми (Петросова)нинг илмий ишлари кириб бормаган даргоҳ бўлмаса керак.

Яқинда пойтахтимизнинг мухташам Туркистон саройида Ўзбекистон Халқ артисти, Хоразм рақс санъатининг ривожига ҳисса қўшган Гавҳар Раҳимованинг муборак 88 йиллигига бағишланган ижодий кеча бўлиб ўтди. Кеча сўнггида биз онахонни суҳбатга тортдик.

Гавҳар опа, сиз элимизнинг ардоқли санъаткорисиз. Президентимиз Ислам Каримов шахсан ўзлари сизга “Буюк хизматлари учун” орденини топширдилар. Шу муносабат билан ўзингизни қандай хис этмоқдасиз?

Мен бутун умр халқ хизматида юрган одамман. 72 йилдан буён саҳнадаман. Нимаки қилган бўлсам шу ўзбек юртининг, санъатининг равнақи ва ривожига учун қилдим.

Менга кўрсатилаётган ғамхўрлик биргина менга эмас, балки ўзбек санъатига кўрсатилаётган ғамхўрлик,

ишонч деб биламан.

Гавҳар опа, айтинг-чи, санъатга кириб келишингизга нима сабаб бўлган?

Аёлларни қанча улуғласак, ҳаётимизнинг чироғи, умримизнинг гули деб эъзозласак, демакки, оиламизни, Ватанимизни эъзозлаган бўламиз.

И. А. КАРИМОВ

Авлодимизда санъаткорлар бўлмаган. Серфарзанд оилада туғилиб ўсдик. Йиллар ўтиб тўққиз фарзанддан беш киши- Амалия, Тамара, мен, Елизавета ва Викториялар қолганмиз. Онамнинг ҳикоясига қараганда, отам Артём Сергеевич Петросов ўз замонасининг илғор кишиларидан бўлган.

Мени санъатга қизиқишим Тамара опам, Мухиддин Қориёқубовлар туфайли бўлган деб ўйлайман. Дастлабки фаолиятимни 1927 йил 15 сентябрда Кўқон театрида бошлаганман. Шундан буён халқ хизматидаман.

Гавҳар опа, мухлисларингизни сиздек буюк ва суюқ санъаткорнинг шахсий ҳаёти ҳам қизиқтириши табиий.

Турмуш ўртоғим Фуломжон Раҳимов ҳарбий киши эди. Бир қиз, бир ўғилни тарбиялаб вояга етказдик. Қизим ҳозир Олмаота телевидениясида фаолият кўрсатмоқда. Ўғлим Марат эса отасининг изидан борган, ҳарбий денгизчи-офицер. Бундан ташқари у ажойиб таржимон.

Гавҳар опа шу ёшга кирганига қарамасдан қайноқ ижодий фаолият оғушида. Ёшларга кўшиқчилик ва рақс санъатининг сир-асрорларини ўргатишдан чарчамайди. Суҳбат давомида элимизнинг бу диловар санъаткоридан фахрландим. Унинг юзлаб санъаткор шогирдлари бугунги кунда ўзлари ҳам устозлик даражасига етишган. Элнинг суюқли санъаткорлари Ортиқ Отажонов, Раҳматжон Қурбонов, Яйра Абдуллаева, Дилором Қаюмова, Мавлуда Ойнакулова, Юлдуз Усмонова, опанинг ўзи тузган ўн бешдан зиёд рақс ансамблида фаолият кўрсатаётган шогирдлар, эҳҳе... Опа кўксига қатор-қатор орден, медал ва нишонларга разм ташладим.

Илоҳо, мана шундай фидойий инсонлар доим бор бўлсин. Опанинг юз йиллик тўйини кўриш барчамизга насиб этсин.

Фарида ТОҲИРОВА

СЕССИЯДАН СЎНГГИ ҲАВАЛА

УСТИВОР МАҚСАД – ЮРТ ТИНЧЛИГИ, ВАТАН РАВНАҚИ, ХАЛҚ МАНФААТИ

Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси биринчи сессияси жараёнларини телеэкранда кўриб ва унда Юртбошимиз қилган маъруза матнини ўқиб, бошдан-оёқ одамлар тақдири, мамлакат истиқболлиги, юрт фаровонлиги ва ҳар бир хонадон осойишталиги ҳамда кут баракаси ҳақида сўз борганининг гувоҳи бўлдик.

Мамлакатимизнинг бош стратегик мақсади қатъий ва ўзгармас эканлигига имон келтирдик. Барпо этаётган ҳуқуқий давлатимиз фуқаролик жамиятимиз пой-

таълим тизимида кенг қамровли ислохотлар бошланганда тушуниб етганмиз.

Бу куч-қувват ва қанотни "Инсон манфаатлари йили", "Оила йили", "Аёллар йили" каби орзу-хавасли йиллардаги саъй-ҳаракатларимизда ва уларнинг мумтоз самараларида кўрганмиз. Ана шу эзгу-ҳаракатларнинг ташкилотчиси ва бош ҳомийси Ислам Каримов эканлигини ҳам жуда яхши англаймиз.

Айни ана шу мантиқдан ва айни ана шу ўйлардан келиб

"Оила, оналар ва аёлларимизнинг жамиятдаги ўрни ва мавқеини ошириш масаласида аввал бошлаган ишларимизни амалда давом эттириб, янада юксак даражага кўтаришимиз зарур".

И.КАРИМОВ

девори мустаҳкам, эркин ва демократик бўлишига ишондик.

Шу ишонч ва имон ифодасини Президентимизнинг сессия минбаридан туриб: "Нуроний отахонларимиз, мунис оналаримизга ҳамisha хурмат-эҳтиром билан муносабатда бўлиш, уларнинг хизматини қилиб, дуосини олиш, жажжи гўдакларга, азиз фарзандларимизга гаҳмўрлик қилиш, уларни ардоқлашдек халқимизга хос бўлган асрлар давомида сакланиб келаётган олижаноб одатга ҳар биримиз содиқ бўлишимиз уни асраб-авайлашимиз, ривожлантиришимиз ҳам фарз, ҳам қарзидир" деган масрур ва мағрур лутф этганда дилдан ҳис этдим.

Халқимизнинг йўлбошчисига, йўлбошчимизнинг халқимизга хурмати - ҳар бир инсоннинг ҳаётда ҳамisha яхшиликка, фаровонликка, бахтга интилиб, изланиб яшайдан дарак. Зеро, ҳар бир одамнинг кўнглида уни бахтиёрлик даражасига етказадиган дунё-дунё орзулар, эзгу ниғат ва мақсадлар мавжуд. Ана шулар унга ишонч, куч-қувват, қанот бағишлайди.

Бу куч-қувват ва қанотни мамлакатимизда қомил инсон тарбияси давлат сиёсатининг устувор йўналиши деб эълон қилинган кезлардаёқ илғаб олганмиз.

Бу куч-қувват ва қанотни "Қамолот", "Умид", "Устоз", "Соғлом авлод учун" каби жамғармалар тузилганда, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури яратилганда,

мана бу жумлаларига ҳам эътибор беринг: "Мен ўзимнинг энг эзгу мақсадим, ҳаётимнинг маъно-мазмунини бошлаган ижобий ишларимизни давом эттириш, ҳар бирингизнинг эртанги кундан кунга ётган орзу-умидларингизни рўёбга чиқариш йўлида хизмат қилиш, деб биламан".

Бу сўзларнинг замирида 2000 йилни "Соғлом авлод йили" деб эълон қилганимизнинг маъно-мазмунини, пировард аҳамияти яққол кўриниб турибди. Демакки, бу-мақсадларимизни нафақат жорий йилда, балки келгуси даврда ҳам давлат сиёсати даражасига кўтариб, умумхалқ эзгу ҳаракатига айлантиришимиз даркорлигини дангал аналтомқда.

Сўзимизни мухтасар қилиб, Президентимизнинг сессиядаги маърузаси мазмунини билан айтганда-халқимиз, миллилатимиз буюк ўзгаришлар, улугвор силжишлар арафасида турибди. Биз янги асрга овоз ва эркин халқ, мустақил ва қудратли давлат бўлиб кириб бораётганимиз, шаксиз. Заҳматкаш ва фидойий халқимизнинг меҳнати, эзгу интилишлари билан кириб келаётган янги юз йиллик юртимизнинг ҳар бир оиласи, ҳар бир уй бекаси каттаю кичик фуқаролари учун чинакам юксалиш ва саодат асри бўлғай!

Номоз САЪДУЛЛАЕВ

ЖОНКУЯР ШИФОКОР

Пойтахтимизнинг кўплаб шифохона ва поликлиникаларида малакали, иқтидорли врачлар эл-юртга намунали хизмат кўрсатишмоқда. Ана шундайлардан бири Яккасарой туманидаги 3-болалар кундузги шифохонасининг шифокори Гўзал опа Нурмухаммедовадир.

- Болалар келажакимиз, уларни кўз қорачигимиздай асраб-авайлашимиз зарур. Зеро, боланинг кўнгли гулдан нозик. Кўполлик боланинг руҳиятига салбий таъсир қилиши мумкин,- дейди биз билан суҳбатда Гўзал опа. - Бунинг учун болажонларга гўдаклигидан тўғри тарбия бериб унинг келгусида соғлом бўлиб етишувига замин яратиш зарур. Юртбошимиз томонидан 2000 йилни "Соғлом авлод йили" деб аталиши ҳам бежиз эмас. Бу биз шифокорлар учун катта масъулият юклайди.

Лобар ЭРГАШЕВА

АРДОҚДАГИ АЁЛ

Эзгуликни ҳаётнинг мазмунига айлантирган кишилар ҳамisha эл-юрт нигоҳида, жамият ардоғида бўлади. Ана шундай бахтга сазовар бўлган аёллардан бири - Қибрай тумани 18-ўрта мактабининг меҳнат таълими фани 1-тоифали ўқитувчиси Захро Ақромовадир. Жамоа хурматини қозонган Захро-опанинг шоғирдлари анчагина. Опа ниҳоятда қадимий сермашқат, гўзал ва фусункор кўл хунарларидан бири - тикувчилик сир-асорларини ёшларга қунт ва маҳорат ила ўргатмоқда.

Захро опа тинимсиз изланишлардан толмайдиган аёл. У ҳар бир дарсга пухта тайёргарлик кўради. Кўргазма қуролларидан унумли фойдаланади. Энг асосийси - бутун эътиборини ўқувчиларга меҳнат таълимидан билим бериш билан бирга уларда меҳнат сўникмалари ва малакалар ҳосил қилишга қаратади. Ўз иш фаолиятида ўқувчиларнинг политехник билими ва малакаларини шакллантириш билан бирга оилавий турмушга тайёрлашга ҳам алоҳида эътибор бермоқда.

А. АЛИҚУЛОВ,
Республика Таълим маркази "Меҳнат таълими" бўлими бошлиғи

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида "Оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш" комплекси йиғилиши бўлиб ўтди.

Йиғилишни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари, Хотин-қизлар кўмитаси раиси Д.Фуломова очди.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш қотибиятлари ҳамда мажмуа таркибига кирувчи ташкилотларнинг 1999 йил давомидаги фаолияти тўғрисида Т.Норбоева маъруза қилди.

Жойлардаги хотин-қизлар кўмиталари,

ОНА ВА БОЛА МАНФААТИ – УСТУВОР ВАЗИФА

"Маҳалла" жамғармаси бўлимларининг узвий ҳамкорлигида оилаларни мустаҳкамлаш, ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлаш ишларини олиб борилиши натижа-сида қизларни балоғатга етмасдан турмушга бериш, никоҳ ёшини қисқартириш, никоҳсиз фарзандлик бўлиш ҳолатларини бартараф этиш, оналар ва болалар саломатлигини мустаҳкамлаш, уларни мунтазам равишда тиббий кўриқдан ўтказиш, исгалмаган ҳомиладорликнинг олдини олиш юзасидан чора-тадбирлар амалга оширилди.

Хотин-қизларни иқтисодий ислохотларни амалга оширишга жалб қилиш, улар учун янги иш ўринларини барпо этиш борасида самарали ишлар олиб борилди.

Республика хотин-қизлар кўмитаси, "Оила" илмий-амалий маркази жамиятда хотин-қизларнинг ролини кучайтириш, уларнинг ҳуқуқий, ижтимоий-иқтисодий ва маънавий манфаатларини таъминлаш ишларига ўз эътиборларини қаратдилар. Хотин-қизларнинг ҳуқуқий саводхонлигини яхшилаш мақсадида доимий равишда фаолият кўрсатадиган семинарлар йўлга қўйилди. Жамиятда аёлларнинг тулган

ўрни, хотин-қизлар муаммоларини ўрганиш мақсадида 20 дан ортиқ социологик тадқиқотлар ўтказилди ва улар асосида ишлаб чиқилган тавсияномалар амалда қўллаш учун жойларга юборилди.

"Соғлом авлод учун" Халқаро жамғармасининг фаолияти аёллар ва болалар соғлигини мустаҳкамлашга, бу мақсадда тиббиёт муассасаларини замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга, жойларда тиббий-иқтисодий гуруҳлари ишининг самарадорлигини оширишга қаратилди. Республика "Маҳалла", "Наврўз", "Болалар" жамғармалари аҳолини, айниқса унинг кам таъ-

минланган қатламларини ижтимоий ҳимоялаш борасида ибратли ишларни олиб бордилар. Хотин-қизлар саломатлигини жисмоний тарбия воситалари билан мустаҳкамлаш юзасидан ишлаб чиқилган махсус дастур асосида қатор тадбирлар ўтказилди.

"Ўзбекистонда гендер ва ривожланиш", "Ўзбекистон хотин-қизлари" номидаги тўпламлар чоп этилди. Республика микёсида 40 дан ортиқ конференциялар, семинарлар ўтказилди.

Мажлисида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, барча даражадаги ҳокимликлар, оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш қотибиятларида давлат Дастури топшириқларини бажаришда йўл қўйилган баъзи камчиликларни бартараф этиш юзасидан зарур чора-тадбирлар кўриш, Дастурда белгиланган устувор йўналишларнинг ҳаётга тадбиқ этилишининг доимийлигини таъминлаш уқтирилди.

Хонбиби ҲИММАТ қизи

ЯНГИЛИКЛАР,

ВОҚЕАЛАР КЎЗГУСИДА

• Ўзбекистон янгиликлари: Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси биринчи сессияси ўз ишини муваффақиятли якунлади. Сессия ва Марказий сайлов комиссиясининг раиси юртбошимиз Ислам Каримовни Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига қайта сайланганлиги билан қизгин муҳорабабд этиб, унга мамлакат Президенти гувоҳномасини топширди.

Президент Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 92-моддасига мувофиқ: "Ўзбекистон халқига садокат билан хизмат қилишга, Республиканинг Конституцияси ва қонунларига қатъий риоя этишга, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига қанолат беришга, Ўзбекистон Республикаси Президенти зиммасига юклатилган вазифаларни виждонан бажаришга тантанали қасамёд қиламан!", - деб қасамёд қилди.

Ўзбекистон Республикаси Давлат маҳфиясидан сўнг Президент И.Каримов катта ва сермазмун маъруза қилди.

Сессияда депутат Э.Халилов яширин овоз бериш йўли билан Олий Мажлис Раиси этиб сайланди. Депутатлар Б.Бугров, Ф.Муҳитдинова Олий Мажлис Раисининг ўринбосарлари этиб сайландилар. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 84-

моддасига мувофиқ Олий Мажлис депутати, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгаши Раиси Т.Қамоллов Олий Мажлис Раисининг ўринбосари этиб сайланди. Шунингдек, Сессияда Олий Мажлис кўмиталари ва комиссияларининг таркибий тузилмалари тасдиқланди.

• Мамлакатимиз йўлбошчиси Ислам Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига қайта сайланганлиги муносабати билан чет элларнинг олий даражадаги раҳбарлари номидан келаётган самимий кутловлар оқими давом этмоқда.

• Янгийўл шаҳар ҳокимлигининг кўмағида Ногиронлар жамияти ва муруват уйига бепул доридармонлар тарқатилди. Бу борада "ЭКОСОН" жамғармаси ва Қизил Ярим Ой жамияти шаҳар бўлимларининг хизмати катта бўлди.

ЁРСИЗ ҚОН ЙИҒЛАГАН ШОИР

(Боши ўтган сонда)

Маълумки, отаси - Ғиёсиддин вафотидан кейин Навоийни Абулқосим Бобур ўз тарбиясига олади. Бу вақтда у пойтахтни Хиротдан Машҳадга кўчирган, навқирон Хусайн Бойқаро ҳам унинг хизматига эди. 1457 йил баҳорда Бобурнинг тўсатдан вафот этиши натижасида Хусайн Бойқаро Марв ва Хоразм томонларга омад қидириб кетади. Навоий эса Машҳад мадрасаларининг бирида ўқишни давом эттиради. Ўқиш билан бир қаторда Навоий иш билан ҳам астойдил шуғулланар эди, унинг шеърларида асосий ўринни анъанавий ишқ, ватанни соғиниш, ғариблик ("ғурбат")дан нолиш мавзулари бош ўринни эгаллар эди. Навоий ўзини Машҳадда ғариб деб ҳис этар, уни айниқса Хиротдаги қариндошлари ва дўстларидан, хусусан севгилисидан узоқда яшаш беҳад қийнар эди. Унинг шу даврда ёзган ғазалларидан бирида шоир кайфияти гоят ҳаққоний ва таъсирли ифодаланган. Бу ғазал анъанавий ишқий ғазаллардан кескин фарқ қилади. Унда Навоий ўз реал ички кечинмалари ва хижрондаги изтироблари тўғрисида сўзлар экан, бунда бирон сўз маъхум маънода эмас:

**Неча ҳажридин бузуқ кўнглумда
бўлгай дам-бадам:
Ғам уза ғам, дард уза дарду
алам узра алам?
Ёр хижрони, ватан таркию ғурбат
шиддати,
Чарх бедодию даврон меҳнати,
эл жаври ҳам...**

Шеърнинг асосий мазмуни эса шундаки, Навоий ғурбатда шундай азиятларни чекиб турар экан, устига-устак, Хиротдан севгилисининг бетоб бўлиб қолгани ("Ёр заъфи") ҳақида хабар келади. Навоийнинг дардига янги дард, янги алам қўшилади, ўзи

2. ЁР ХИЖРОНИ

ни қаерга қўйишни, нима қилишни билмай қолади. Лекин у иложи бўлса ўз севгилисининг хасталигини тўла ўзига олишга, унинг учун жонини беришга тайёр. Ҳаётда ўзининг энг яқин кишисига ёрдам бера олмаётганидан изтироб чекиб, шоир дейди:

**Барча бир сори манга-у ёр заъфи бир сори.
Кош анга сихҳат бўлиб, бўлгай менга
юз мунча ғам.
Садқа айларга анга лойиқ менга
йўқ тухфас,
Хаста жоним нақди бордур,-элт,
пайки ҳарам!**

Навоийнинг бу даврда ёзган шеърлари орасида шу мазмундаги ғазаллар анчагина. Аммо бу ўринда хасталиги ҳақида ғал бораётган маҳбубанинг кимлиги- ўша ҳаммактаб қиз ("Моҳи муаддаб")ми ёки бошқасими-бизга аниқ маълум эмас. Навоий ўз севгилисини хасталангани тўғрисида бошқа шеърларида ҳам гапирди.

Шу мазмундаги шеърларнинг яна бир жиҳати диққатни ўзига тортади. Бу йилларда Навоий ўзи-

нинг бутун кучини илм ўрганишга, бу ишни охирига етказишга сарф этар экан, унинг севгилиси эса унинг тезроқ ватанига қайтишини истаб, уст-ма-уст хатлар ёзади, буни ҳатто талаб қилади. Қизнинг орқасида отаси ва онаси турганини ҳам унутмаслик керак! Навоийнинг ёши бу вақтда йигирмадан ошган бўлиб, бу-уйланиши, оила қуриш пайти ҳам эди. Чунки уйланиш, оила қуришнинг ўз вақти ҳам борди! Иккинчи томондан ўқишни чала қолдириш ҳам бир сўзли йигитнинг иши эмас. Бундай вазиятда Навоий қийналмасдан ким қийнасин:

**Агарчи йўқ талабингдан даме қарор
манга,**

Иродат эмгагидур бу, не ихтиёр манга.
Бу ғазал куйидаги байт билан тугалланган:
**Навоийдек қадидин қилсам ўлғали оҳанг,
Бийик мақом топибон, ясанг мазор менга.**
Ушбу байтда Навоий: - Севгилимнинг ғўзал қадди-қоматини кучишга интилсаму, лекин бунга мурасар бўлмай ҳаётдан кетсам, у вақтда баланд бир ерни топиб, мени ўша ерга дафн этинглар, токи мен ўлганимда ҳам ўша тепалиқдан севгилимнинг қадди-қоматини кўриб ётиши имконига эга бўлай!, - демоқчи. Бу мисраларда Навоий ўз севгилисининг охири фожиали бўлишини, дунёдан тоқ ўтиши мумкинлигини олдиндан башорат қилгандай!

(Давоми бор)

**А.ҲАЙИТМЕТОВ,
филология фанлари
доктори, профессор**

Бор бўлсин яхшилар

Хунардан унган бахт

Миллий хунарамандчилик орқасидан оиласининг ризку рўзи, бахту иқболини топиб яшаётган юртдошларимизни кўплаб мисол қилиб келтириш мумкин. Ҳикоямиз қаҳрамони пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур туманида истиқомат қилувчи хунараманд-темирчи Мақсуджон хожи Исомқуловдир. Ота нафақада бўлсада, ҳали

манфаат келтирувчи инсонлар қилиб тарбиялашди. Ҳукуматимизнинг миллий хунарамандчиликни ривожлантириш ва имтиёзлар бериш ҳақидаги қарорларини катта мамнуният билан қутиб олди.

- Хунарамандларга берилган бу имтиёзларнинг барчасини Мустақиллик шарофатидан деб биламан. Хунарни одам ҳеч қачон, ҳеч қаерда хор бўлмайди. Шу касб туфайли қизларимни узатдим, ўғилларимни уйлادим. Темирчиликдан топган ҳалол пулларимга ҳаж қилишдай улуғ ниятимга эришдим. Айрим ёшларнинг бекор юрганларини кўриб, гулдай умрларини хазон қилаётганига ачиниб кетаман. Улар қайсидир хунарни пухта, мукамал эгаллашса, токи шу хунар туфайли ўзларига ҳам, ўзгаларга ҳам фойдаси тегса. Ёшлар билим олиш билан бирга хунар ҳам ўргансалар нур устига аъло нур бўларди.

Отанинг Гулбозор маҳалласида жойлашган устaxonасида иш қизгин. Тайёрланаётган теша, ўрок, кетмон ва бошқа миллий хунарамандчилик маҳсулотлари чидамлилиги, сифати билан харидорлар олқишига сазовор бўлмоқда. Зеро, миллий хунарамандчилик бор экан, миллат умри боқийлигига ишорадир. Утмишга озгина назар ташлайлик, хунарамандлар тайёрлаган бешикларда гўдаклик чоғларини ўтказган Навоий, Бобур, Хоразмий ва яна юзлаб, минглаб давом эттириш мумкин бўлган буюкларимиз етишиб чикди. Темирчиларимиз ясаган қилич қалқон билан аждодларимиз ўзини, ор-номусини, муқаддас Ватан тупроғини ёвлардан ҳимоя қилади. Бинокор усталаримиз қурган иншоотлар дунё аҳлини лолу ҳайрон қолдирди. Демак, миллий хунарамандчиликнинг тугган ўрни ўтмишда ҳам, бугун ҳам, келажакда ҳам бекиёсдир.

Доно халқимиз топиб айтган: хунардан хунардан ризқинг унар. Мақсуджон хожи ота ҳам хунардан ризқини, бахтини ундирган замондошларимиздан бири.

Жаҳонгир ФОЗИЛОВ

ҚАДРИЯТЛАРИМИЗ - БЕБАҲО
БОЙЛИГИМИЗ

АЛПОМИШ

Мазмуни:

Алпомиш ўтовда ўтириб эди. Қалмоқлар бориб қолди. Ҳар алплар калласи қападай, танаси тепадай. Алпомиш шундай қараган эди, унинг кўзидаги сиёсатга тоб беролмаган бари алплар отларидан таппа-таппа тушиб, таъзим қилишди. Кўкдўнан отининг устида Кўкалдошнинг ўзи қолди. Кейин Ҳақимбекка деди:

**Сўзим эшит, ўзбек, тилимдан,
Қўлмагин келган йўлдан.
Умидинг узгил жонингдан,
Умид қилмагин ёрингдан.
Сўз айтади мендай алплар,
Менга бўлмайсан баробар...**

Алпомиш вазминлик билан дейди:

**Бунча сўзни лоф урмагин бемаъни,
Отим Ҳақим, мен ҳам Бойсуннинг хони.
Кетар одам бунда излаб келами,
Келган одам сендан камроқ бўлами?
Ўзи ўлмай киши ёрин берами?
Ҳеч бир элда сендай тентак бўлами?...**

Орага Қоражон тушади:

**Бул ўзбакни бу алп уканг билади,
Чангалласа, тоғни талқон қилади.
Сен тилингни тортиб сўйла, бек ога,
Аччиғланса, мулқинг яксон бўлади...
Ул тўрт шартнинг пайида бўлмак даркор,
Бекорга сапнинг нима кераклиги бор!
Пойганинг пайида энди бўлайлик,
Қалмоқшоҳга ҳамда хабар берайлик...**

Кўп алплар Қоражоннинг фикрини маъқул топиб, Кўкалдошни қайтариб, қўналғаларига йўл олдилар.

Кейин Қалмоқшоҳга хат битиб, Барчиннинг шартларини айтиб, хабарчи юбордилар.

Қалмоқшоҳга ҳам Барчиннинг шартлари маъқул тушиб, юртга жарчилар орқали воқеа мазмунини айттириб, уқтирди:

**Отига ишонган одам боради,
От ўз дигрган бийнинг қизин олади...**

Сўнгра ўзи ҳам сайисларига отларни тоблашни буюриб, ўз тарафидан учта отни пойгага қўшадиган бўлди: бири-олапача тўриқ от, иккинчиси-шапақ от, учинчиси - саман от.

Нихоят, отлар йиғилиб кела бошлади. Синчилар улардан беш юзтасини ташлаб, қолганини қайтариб юборишди: "Бу отлар ярамайди. Ичи куйиб, бекорга ўлиб кетади".

Зўрни зўр болади, валини вали, тулпорни тулпор билади, деганларидек, Кўкалдошнинг Кўкдўнани Бойчиборни Қўрибоқ тайсаллаб, еминини емай қўйди. Кўкалдош бундан жажлланса, отга бир-икки қамчи туширди ҳам, фойдаси бўлмади. Кейин кўзи ожиз синчини чорлаб, отига нима бўлганини сўради.

(Давоми бор)

**Филология фанлари номзоди
Сайёра ХОЛМИРЗАЕВА тайёрлади.**

жуда бақувват, кўриниши анча ёш.

- Ёшим ҳам олтмиш олтини қоралаб қолди. Ярим асрдан ортик вақт бўлибдики, темирчилик қиламан. Мактабдан келибоқ, адамга ёрдамлашгани чикардим. Темирчилик билан шуғулланаётган аждодларимизнинг тўртинчи авлод вақилиман. Бу бизга наслдан-наслга ўтиб келаётган хунар. Акам Каримжон хожи, укам Султонмуродлар ҳам шу касбни моҳир усталари эди. Иккаласи ҳам боқий дунёга рихлат қилишган, Оллоҳ улардан рози бўлсин. Адамни Исомқул "темирчи" дейишарди. Бунга Гулбозор маҳалласидаги қари-ялар яхши хотирлайдилар. Адам раҳматлик меҳр-оқибатли, ҳожабардор киши бўлганлар. Уруш даврида бева-бечора, етим-есирларга ҳар томонлама мурувват кўрсатганлар. Отаси урушга кетган бир неча болаларнинг хатна тўйларини ўтказиб берган. Худога беадад шукр, шу хунар билан мен ҳам бахтимни топдим.

Мақсуджон хожи ота турмуш ўртоғи Раҳима ая билан сал кам эллик йил бўлибдики, фарзандлари даврасида тинч-тотув, бахтли ҳаёт кечириб келмоқда. Саккиз қиз ва икки ўғилларининг барчасини элга

- Яна қаёққа отланаяпсан, Камол? - ошхонадан чиқиб келган Бувсора опа ўғлидан сўради.

- Ҳозирча шу ердан, ойижон! - Камол самият билан кулиб жавоб берди.

Бувсора опа маҳалламизнинг мактовли аёлларидан бири. Саришта, чаққон, чевар. Биронта лалайган хотинни кўрса, ё кўча эшигининг олди супурилмаган қизни учратса, танбех беришдан тўймайди. Ўзининг ҳовлиси доим чиннадай тоза, анвои гуллар очилиб, райхонлар гуркираб ётади.

Бувсора опа шу кўзда тўнгич ўғли Камолни уйлантирмоқчи. Лекин ҳали у ўз дидига ёқадиган қиз тоғганича йўқ. У ҳозир ошхонага туташ айвонда хамир ёяпти. Қорайган, чайир бармоқлари ўқлов узра асабий ҳаракатланади. Буғдой ранг чўзиқ юзи жаддан қизарган. Унинг куйиниб айтаётган гапларини ҳовлида туфлисини ҳафсала билан мойлаётган Камол "ғиққ" этмай тинглайди.

- Не-не орзулар билан юрардим-а, келин кўрсам, у ўзимга ўхшаб эпчилгина, пазандагина, сариштагина бўлса, дердим. Сан ўзбошимча ўша эркатойни менга рўпара қилаяпсан.

- Ким айтди уни эркатой деб, ойи!-Камол туфлисини шабада ерга қўйгач, ойисига қаради.

- Битта қиз бўлгандан кейин эрка бўлади-да?

- Бувсора опа қаддини ростлаб, қўлини ниқталади. - Онаси Қумрихон бўлса уззу-кун далада. Мен бригадир Қумрихонни ёмон демоқчимасман. Ёшлигиниям, куч-куватни чиройиниям пахтага бағишлади. Лекигин қизни ўша кекса қайнонаси ўстирди. Нури хола бўлса Насибани "Ёлғиз ўғлимдан қолган ёлғиз ёдгорим" деб папалаб ўстирди. Талтайтиргандир тоза.

- Қизиксиз-а, ойи, ундай бўлса қизли аёллар ишламаслиги керак экан-да. Насиба жуда яхши қиз!- Камол ювинишга тутинди.

- Сен қаёқдан биласан, мен биламан. У эрка қиз, тантик қиз. Уни ўз кўзим билан кўрганман. Баҳорда Нури холани пилла теришга чақирай деб кирсам, вой товба, бу Насиба деганинг нақ гулзорнинг орасига раскладушка қўйиб, китоб қўйиб ётибди. Ёши етмишдан ошган Нури хола қўйкаланиб овқат пишираёпти. "Вой, шўрим, шунақа қизлардан худо асрасин!" деб чиқиб кетгандим. Энди сен ўшанга дучор қилаяпсан! - она яна асабийроқ ҳолатда хамир ёя кетди.

Камол оппоқ сочиққа қуюқ қора сочларини, кенг яғринини артаркан, кулиб юборди.

- Вой, ойи-ей, имтиҳон вақтида ҳамма "мук" тушиб китоб ўқийди-да. Нури хола ўзи Сизга ўйлаб тиниб-тинчимаганлардан!

Бувсора хола катта доира хамирни ўқловга ўраб қўйиб, ўғлига қаради. Ух тортиди, йирик сузиқ кўзлари устидаги қошлар чимрилди. Таъкидлаб гапира бошлади:

- Келин кўрсам, тиниб жимгина ўтирардим. Курортларга борардим. Биласанми, шу хонадонга келин бўлиб тушганимга ўттиз йилдан ошибди. Ҳали бирон курортга борганимни билмайман. Аммо мана бешта болани тарбиялаб қўйдим, яна дондгор пиллачиман. Келиним ҳам яхшиларнинг оғзига тушса дейман. Ҳа, болам, китоб қўлтиқлашу, ясан-тусандан бир иш чиқмайди. Қиз бола зийирак, чаққон бўлсин, катталарнинг қўлидан ишини олишни ўргансин...

Камолнинг индамай уйга кирганини қўриб, Бувсора опа юмшоқ, беозор товуща гапирди.

- Сен шу Насибани қўй! Бошқа чаққон қизлар Қибрайимизда тўлиб ётибди. Узим топиб бераман...

Кийиниб чиққан Камол онасига майингина кулиб қўйди-да, чиқиб кетди.

Қибрай қишлоғининг кўм-кўк боғлари-ю, обод, гавжум кўчаларини Камол яхши кўради. Оқшомлари гир-гир шабада дилга хуш ёқади. Яқиндан қарнай-сурнай овози ёки ногоранинг так-туми эшитилади. Қишлоқда ҳар куни уч-тўрт ерда тўй, шу пайтлар.

Камол олма боғ этагида уёқ-буёқча юриб Насибани кутади ва бугун албатта ойимнинг ҳамма гапларини айтаман унга, деб ўйлайди.

Боғ ичида оппоқ бўлиқ оёқлар, кейин атлас қўйлакнинг этаклари ва ниҳоят нозик коматли Насибанинг лоладек қизарган думалоқ юзи кўринди. Камолни ҳаяжон чулғаб олди. У қиз томон тез қадам ташлаб, унинг хиёл титраган майин қўлларини қафти орасига олди.

Улар боғ этагидаги Камол ўз қўли билан ясаган ўриндиққа ёнма-ён ўтирдилар. Бундай пайтда ҳеч қандай сўзга ҳожат йўқдай. Соқинлик, ўтли

кўзларнинг тўқнашуви, табайтга сингиб кетишнинг ўзи бир дунё гашт. Ниҳоят, Камол тилга кириб қолди. Унинг товуши бўғиқ, алланечук марокли эди.

- Шунақа қилиб, бугун мустақил ишни бошлаб юбордим, денг Насибохон? Қалай, қийин эмасми?

Насибанинг қора қошлари учиб, кўзлари чақнаб кетди. Юзидаги қизиллик товланди. Оппоқ тишлари йилтиради.

- Жуда гаштли. Назаримда бугун кечгача қуш каби учиб юрдим. Гўё ҳаммага керакли одам ёлғиз менман. Қўлингдан келса-ю, беморлар дардини бир зумдаёқ хамирдан қил суғургандек танларидан суғуриб олсанг...

- Ундай бўлса мени ҳам бемор ҳисоблайверинг!

Санъат МАХМУДОВА

ЭРКА ҚИЗ

КЕЛИН БЎАДИ

(Ҳикоя)

гапни бурди Камол.

- Йў-ўқ, сиз гапимга тушунмадингиз, Камол ака, - бирдан жиддийлашди Насиба, - биласизми, беморлар шифокорларгагина эмас, ҳатто бизга - ҳамшираларга ҳам шундай ишониади, шундай суянишда-ки, гўё бизнинг тоғдек кучимиз, дарёдай билимимиз бор.

- Ҳақиқатан ҳам шундай, - деди табассумла Камол.

- Гўё биз уларга дунёнинг ярмини олиб бергандай, - деди Насиба Камолнинг сўзини эшитмагандай.

Насиба шундай бир муҳаббат билан, илҳомланиб, ёниб сўзларди-ки, Камол ундан кўзларини узмай сеҳрланиб тингларди ва "Мана шундай қизни қандай қилиб ҳеч нарса қўлидан келмайдиган, нўнок, эрка, тантик, деб ўйлаш мумкин? Шундай қиз нахотки биргина қайнонасининг кўнглини ололмаса? - деб ўйларди. Камол шундай хаёллар исканжасида сукутда эди.

- Камол ака, тоза жаврадем, энди сиз гапиринг, - Насибанинг овози нафис жаранглади. - Кечгача қанча одамни Тошкентга, қанчасини Чирчиққа етказиб қўйдингиз? Бугун кўпроқ қувноқ йўловчилар қидими ё қовоқ уйғанлари ҳам бормиди? - деди кула-кула. Насиба Камолга қаради.

Камол ҳам Насибага қўшилиб кулиб, яйраб кетди. У "Тошкент-Чирчиқ" тез юрар автобусини ҳайдарди.

- Бугун... нукул келин-кувёларни обориб-обкелдим, - машинанинг гилдираги худди сариёғ сургандай текис кетди, - Камолнинг овози йўғонлашиб, хиёл титраб кетди: - Чунки йўловчиларнинг ҳаммаси Тохир-Зухролар. Ҳаммаси жуфт-жуфт. Фақат мен ёлғиз...

Насиба ерга қаради, кейин дарров жавоб тоғди: - Машинанинг рули битта-да, бўлмаса ёрдамчи шофёр бўлардим.

Камолнинг юраги гупиллаб кетди-ю, дарҳол жиддийлашди.

- Лекин... Насибохон, оилавий машинанинг рули иккита. Уни албатта икковимиз бошқаришимиз керак...

Насиба бир нафаслик жимликдан кейин ўрнида туриб боғ томон аста-аста юрди. Камол унга эргашди...

Тўй куни яқинлашган сайин Бувсора опанинг ётиб уйқуси келмади. У ҳали тушмаган келинни эгачи-сингилларига ёниб роса ҳарат қилди.

Бувсора опа тўйда ҳам очилиб-сочибли юрмади.

Тўй ҳам ўтди.

Уч кун ичида узоқ-яқинлар ҳам тарқашиб, уйда келинчагу ўзалари қолишди. Бувсора опа каттиқ чарчаганиданми, ё кўп ташвишланганиданми, тўртинчи куни кўрпа-тўшак қилиб ётиб олди. Буни қўриб ишга отланаётган Камол ташвишга тушди: "Энди нима бўлади? Бирданига бутун уй ишлари Насибага қолади. Яхшиси, ўзим бугун ишдан қолиб, Насибага кўмаклашаман" деб ўйлади Камол. Чўғдек безатилган уйда оппоқ нилуфардек ярашиб ўтирган Насибага деди:

- Ойим бетоб бўлиб қолиптилар. Мен бориб ишдан рухсат сўраб келай.

- А..? Насиба Камолга ачиниб қаради, -чарчаганлар, тўй ташвиши билан. Мен борку уйда, бемалол ишингизга боваринг!

Камол ишга кетди. Насиба дарҳол бошига оппоқ ҳарир рўмол ташлаб, қайнонасининг ёнига кириб борди. Ёқимтой майин овоз билан: "Ассалому алайкум!" - деб ниҳолдай эгилди. Келиннинг нақадар яқин, меҳрибон товуши ипак кийимларга чулганган нозик қадди-қомати Бувсора опанинг танасига аллақандай ёқимли ҳис таратиб юрагини жизиллатиб юборди. Бошини ёстиқдан узиб, жилмайди. "Кўп яшанг, болам!" - деди.

- Каерингиз оғрияпти, ойижон?

"Ойижон" сўзи Бувсора опага яна ҳам хуш ёқиб кетди. Насиба тиз чўкиб, қайнонасининг қўлларини тиззасига олди. Томир уришини санай бошлади. Кейин ўзининг момикдай нафис қўлларини қайнонасининг илиқ пешонасига қўйди.

Бу ҳаракат Бувсора опага мойдай ёқиб беихтиёр кўзларини юмиб олди.

- Мен ҳозир келаман! - деди Насиба, енгил туриб, ташқарига чиқди. Орадан бир неча дақиқа ўтмай, у чойнақда иссиқ чой, муштумдек новвот ва бир дон дори қўтариб кирди. Пиёлага чойни тинитиб қўйиб, совутди.

- Ойижон, мана бу дорини ичиб юборинг. Кейин босиб-босиб новвот чой ичасиз. Бир пасда тузаласиз...

- Насиба қайнонани енгилгина елпиб ўтирди.

- Бувсора опа хаёлидан: "Ҳа, доғули қиз, бу меҳрибончиликларинг уч кунликдир?" деган фикр ўтди.

У новвот чойдан кейин бироз терлаб мизғиб кетипти. Бир маҳал кўзини очса чинни коса кўтариб, келини кириб келаяпти. Бир қўлида катик, - Бироз ухладингиз, энди мана шуни ичиб олсангиз, туппа-тузук бўлиб қоласиз, ойижон, - у дастурхон ёзиб, нон келтирди. - Озгина олиб келдим, ҳаммасини ичиб олинг! Мен чиқиб укаларимга ҳам овқат сузай, сиз бемалол...

Насиба чиқиб кетгач, Бувсора опа секин косага назар ташлади. Қошиқни айлантриб кўрди. Юзига қашинч солинган, қиймали мастава иштахасини қитиқлаб юборди. Узи ҳам тўй кунлари бемалол ўтириб бирон иссиқ овқат тановвул қилолмаган эди. Ёстиқча суяниб ўтириб косани қўлига олди. "Маза-матраси бормикин?" - деб ўйлади. Ярим қошиқ таомни оғзига солган эди, тани яйраб кетди. Бай-бай. Бунча хушхўр, - у яна ичди. Ё Нури хола келиб пишириб бердимикан? - у ҳовлига қулоқ солди. Болаларидан бошқа ҳеч кимнинг овози келмади. Бир неча кундан бери биринчи марта яйраб иштаха билан овқатланди.

Эртасига эрталаб бошини кўтариб ҳовлига чиққан Бувсора опа атрофга қараб, танг қолди. Ҳамма нарса жой-жойида, ҳовлига сув сепиб супурилган. Насиба бўлса кир ювадиган машинани гириллатиб кир ювапти. Бувсора опанинг юраги ачилиб кетди. "Вой, шўрим, кеча тушиб бугун ҳамма иш унга қолди. Қийналиб қолипти". У Насибанинг ёнига борди. Енгилари шимарилган, сочи чамбарак келинчақ чаққонлик билан кир ёярди.

(давоми 8-бетда)

Жигора каби мард сингилларимга таъзим қилгим келади. Унинг ота-онасига келсак, бу табиий ҳол - хотин қўйган йигитга кизини бериш оғир. Лекин қизларининг бахти шу йигитдадир? Оллоҳ уларга ҳам инсоф берсин. Шу икки ёш бахтли яшашига мен ҳам тилак-дошман.

Менинг ёшим 31 да. Бу ёшга кириб икки бор уйланишга, ҳаётнинг зарбаларини татиб кўришга улгурдим. Биринчи оилам билан ажралдик. Хиёнат, бевафоллик эмас турмуш ўртоғимнинг мол-дунёга бўлган ҳирси бизнинг оиламизнинг бузилишига сабаб бўлди. Бундан олти йил муқаддам биз ажралишдик, ҳовли-жой олиб бериб бир фарзандимни ўзимга олдим. Ҳозир у ҳам каттагина бўлиб қолди. Эркак кишининг ҳам ишлаши, ҳам болага қараш бу жуда оғир масала - ҳеч кимга раво кўрмайман. Ҳали ишга, ҳали уйга чолиб қайта уйланишни ҳам унутибман. Бола бешга кирганида унга она меҳри жудаям зарур эканлигини сездим. Шундай кунларнинг бирида С. исми қиз билан танишдим. У узоқ вилоятдан келиб олий-гоҳлардан бирининг охириги курсида ўқиркан. Мен у билан тез-тез кўришиб турардим. Бизнинг орамиздаги танишлик севига айланди. Бир кун бормасам эртасига албатта кўз ёши билан кутиб оларди. Ҳа, албатта қизнинг севигисига шубҳа йўқ эди. У самимий, борлиги билан севарди. Бола билан ҳам тез-тез кўришиб, анча иноклашиб кетди. Уларга қараб туриб Оллоҳга шукроналар айтардим. Лекин кўнгил, ҳеч қачон алдамайди, менинг кўнглимнинг қайсидир жойи эримасди, нимадандир чўчирдим. Бу ҳадиксирашимни аввал уйланиб ажрашганлигимга, уйланишдан чўчиб қолганлигимга йўярдим. Биз бир йил учрашиб юрдик. У ҳам олийгоҳни тугатди. Уйига совчилар келиб қўймаётганлигини тез-тез эслатиб турарди. Мен ҳам ота-онам билан маслаҳат қилиб унинг уйига совчиликка бордик. Унинг ота-онаси анча қаршиликлар билан рози бўлишди. Кўнглимнинг ўша ёришмаган жойи тўйдан кейин маълум бўлди. У бокира чиқмаганди. Шунча йил ёлғиз яшаб, не умидлар билан қурган оилам, оилага қўйилган пойдевор дарз кетди. Бола боқиб торган азобларим бунинг олдида ҳолва бўлиб қолганди. Менинг қалбим йиғларди, наҳотки мен алдандим? Лекин бўлар иш бўлди, болага она керак, хотиним ўзининг алданганлигини, менга тўйгача айтишга ўзида куч тополмагани, ҳеч қачон менинг юзимга оёқ қўймаглигини айтиб, кўз ёш тўкарди. Мен уни кечирдим, ёпиглиқ қозон ёпиглигича қолди. Ота-онамдан алоҳида яшаганим учун улар ҳар-ҳар замон келарди. Мен тез-тез улардан хабар олиб турардим. Тўйдан бир ой кейин келин ўзгара бошлади, болага, ҳа, ўша норасидага қўпол

муомала қила бошлади. Сабабини шундай изоҳлади: Бола маккор бўлармиш, унинг кўнглига қанча қарасан, шунча бошинга чиқиб кетармиш. Эҳ, хом сут эмган банда, наҳотки кўрмайсан, бу беозор бола она меҳрига ташналигини? Меҳр берсанг

юқори лавозимларга етишини айтиб дағдаға қилди. Агар яна қаршилиқ қилсам, уни бу ерлардан олиб кетишини айтиб уйига кетди. Бу эса эскиларнинг олма дарахтдан узоққа тушмайди, деган гапининг нақадар ҳақиқатлигини яна бир

Икки марта уйланишга улгурдим...

бор менга исботлаб кўрсатди. У онасининг бу гапларидан терисига сиғмасди, аввалги тез-тез такрорланадиган муқаддас сўз "севги" эсдан ҳам чиқиб кетганди. Чунки у бунга лойиқ инсон эмасди. Биз бирга узоқ яшай олмадик, чунки унинг маънавий дунёсининг қашшоқлиги дунёқарашининг пастлиги, билимининг ўта сазёлиги, ҳар қандай ишни калта ўйлаши, бизнинг турмушимизни кундан кун нурат-гандан-нуратди. Мендаги сабр-қаноатнинг чегараси кўриниб қолганди. Биз 6 ой бирига яшадик. Кунларнинг бирида ўғлимни "ҳой етимча" деб қақриши билан бизнинг оила деган ғарибгина кемамиз фарқ бўлди, яна бир оила барбод бўлди. Баъзида газета саҳифаларида 17-18 ёш қизларининг "йигитим ташлаб кетди, ўзимни ўлдирсамми", - деган мактублари кўзга ташланади. Шунда уларга, "Эй азиз сингилжон, шу "севги" деган тушунчани ўзинг тушунамикансан? Оила, фарзанд нималигини, қолаверса, ҳаётни тушунасанми", - дегим келади. С. га ўхшаган алданганлар яна қанча пок қалбли инсонларни алдайдик, бирор қизнинг номусига тажовуз қилган йигитга қамоқ жазоси нақд, лекин қизларга-чи? Ҳозирги даврда тўй қилиб қарзга ботган йигитга ким ёрдам беради? Қизлик номусини сақлай олмаган қиздан, қандай уй бекаси ёки яхши она чиқади? Менинг кўнглим, уйимда яна ёлғизлик ҳукм сураётганига мана бир йил бўлди. Ҳар ҳолда қулоқ тинч, ортиқча гавро йўқ. Уйга, ишга, мактабга чолиб умр ўтмоқда. Ҳаммани қоралаб бўлмайди. Бизнинг миллатимизни, қадриятларимизни асраб авайлагувчи мард опа-сингилларимиз бор. Бундайлар ҳамisha соғомон бўлишсин. Ватанимизда мард, ўқитам йигит-қизлар кўпаяверсин. Бизнинг қадим юртимизда мукамал инсонлар яшаб ўтганлиги, ҳозир ҳам мавжудлигидан фахрланиб яшамоғимиз керак. Гуруч ҳам курмаксий бўлмаганидек ҳар даврда ҳам С. каби курмаклар бўлган. Мен файласуфларимизнинг "Бундан ҳам ёмон бўлиши мумкин эдику", - деган бир доно фикри билан ўзимни ову-таман. Ҳа, биродарлар Тангри ҳар биримизга ўзимизга яраша ташвиш бериб, ҳаётни шу билан қизиқ қилиб қўйган. "Эрни эр қиладиган ҳам, қора ер қиладиган ҳам хотин", - деганларидек барча опа-сингилларимга эрларини эр қилиб юришларини тилаб қолувчи ука ёки акаларингиз.

НИГОРА

ЭСЛАТМА: "Мен ҳаётимда биринчи марта севиб қолдим. У мендан етти ёш катта, бунинг устига иккита қизи ҳам бор. У билан дўстлашиб юриб, бир-биримизни ёқтириб қолдик. Аммо, ота-онам бизни муносабатимизга қаттиқ қарши... Қандай йил турсақ ота-онамни бизни муҳаббатимизга қилиб оқ фотиҳасини олаемиз..."

яна бир ташвиш орттирди. Аввал таксида борадиган одат чиқарди, кейин мендан уни ишга обориб-олиб кетишни талаб қиладиган бўлди. "Ишхонамдагиларнинг эрлари ишхонага олиб бориб олиб кетади", - деб ҳоли жонимга қўймади. Шундай кунларнинг бирида онаси келди. Мен у кишига ётиги билан қизингиз ишламай қўя қолсин, менинг даромадим оиламизга етади, у уйнинг ишларини қилсин, билмаганини ўргансин, дедим. Қайнонам портлади, қизининг ўқиганию казо-казоларга бермагани, мен унинг қизини уйга қамаетганим, қизи ишласа

Тошкент шаҳри, Миробод тумани АЗИЗЖОН

Жигорахоннинг ёшлиқларидан фойдаланиб қолмоқчи бўлган одамнинг ниятлари холислигидан жуда шубҳаланаёлман. Гап шундаки, мен турмушга чиқмоқчи бўлган "йигит" ҳам тўйдан олдин ишонтириб айтган гапларининг деярли ҳаммаси ёлгон бўлиб чиқди. Нигоранинг бу йигит ҳақида ёзган фикрларидан мен яқин ўхшашликларни, яъни менга алдаб айтган гаплари билан ўхшашлигини сездим. Юз марта эшитгандан кўра, бир марта кўрган яхши, деб бекорга айтишмаган. Гапнинг муддаосига келиб шуни айтмоқчиманки, нима учун бу йигит ёш кизни ўзига тўла-тўқис қўниқтириб қўйгандан кейингина, бирдан унинг "хиёнат қилиб қўйган" хотини яна турмушга чиққиси келиб қолибди ва буниси етмагандек, ўзининг жигарбақдларини отасиникига "ташлаб" кетибди?

"ЮРАК ДАРДИГА ЧОРА БОРМИ?"

боқларига эга бўлмаган қизнинг кўнглини эритиб, унга уйланиб олишди. Кейин эса ишлар ўз-ўзидан кетаверади, чунки ўзбек урф-одатига кўра қайтиб келган қиз ота-онасининг юзини қора қилади, умуман ҳар хил гап-сўзлар тарқалади. Бу гапларни мен, албатта бо-

маслиги учун уларни уйидан ҳайдаб чиқариб, болаларни боғчага ҳам бермаган. Шунинг учун улар ривожланишдан жуда орқада қолиб кетган, 6 ёшдагисининг нутқи эса уч ёшли боланикидан ҳам паст. Ҳозирги замонда бундай усулда бола тарбиялашни, яна худди болаларнинг эркалигига бўйсуниб, ҳар йилда янги "ойи" олиб беришни, менимча ҳеч қайси ота ўз боласига раво кўрмайди. Бу усул билан "она" сўзининг муқаддас маъносини булғаш фақат худбин, инсонлик қиёфасидан аллақачон чиқиб кетган бир "шахс"нинг одатига қиради. Нигорахон, Сиз ўз қадрингизни ўзингиз билишингиз керак, ахир бу инсонга эсли-хушли, ёши сиздан каттароқ бўлган қиз ҳеч қачон қарамайди. Истисно тарихида алданмади қолмас. Шунинг учун ота-онангиз Сизга фақат яхшилик тилашларини унутманг. Ҳурмат билан, М.К.

Тўйдан олдинги гаплари ЁЛҒОН ЭКАН

шимдан ўтгани учун ёзаяпман. Мен М. га турмушга чиққимдан аввал у атиги бир марта уйланиб, хотини бевақт оламдан кўз юмиб, иккита қизчаси ундан қолганлигини ва уч йилдан бери уй-рўзгор ишларини ўзи бажариб, оилани боқётганлигини айтиб, мени ишонтирди. Тўйдан бир ҳафта ўтар-ўтмас, аслида мен унинг тўртинчи қилди ва бу одамнинг ҳақиқий қиёфаси намён бўлди. Унинг худоси фақат шиша идишидаги ароқ экан, болаларни эса яхши кўрганидан эмас, бошқаларнинг юрагига аянч ҳиссини уйғотиб, ундан фойдаланиш учун боқётган экан. Болалар хаттоки олдин печенье ва шоколад нималигини билишмас эди, олдинги вафот этган хотинининг ойиси, опалари олиб кетиш-

ШАБРИКЛАР ВА ЭЪЛОМЛАР

Жажжи дилбандимиз РОБИЯХОН!
Сени бу ўзгал оламда безубор биф ёша туғлишини билан қушлаймиз. Ота-онани бахтига ажойиб тисон бўлиб болга етми!
Дадаг, ойинг, тоғаларинг, ходаларинг

Меҳрибон жияним МУНИРА!
Шуни билан кунини билан ёни дилдан шабриклаймиз!
Ўзюк умр, соғлиқ, каллиси-даги ўқити ва ишларинида камтадан-камта Зафарлар шилаймиз.
Тоғанг, келинойинг, жиянларинг

Азиз волидаи муҳтарамамиз Тожиҳон КОСИМОВА!
Қушлар бўлсин 70 ёшнинг, Омон бўлсин азиз бошимиз. Ўлоқ, фарзандларини, навараларини бахтига узюк умр қўртин, бошимизга салбон бўлсин, хонадонимизни гарбон қилин.
Аллоҳ, Сиздан мағраматини дарти шутмасин.
Фарзандларингиз ва набираларингиз

Хурматли Олимжон ака АЙМЕТОВ!
Сизни шабарруқ Пайтамбар ёшнинг билан қушлаймиз. Сизга соғлиқ шилаймиз. Фарзандларини ва набираларини роҳатини қўриб юрин.
Эҳтиром билан Мирза, Фароғат, Азамат, Дилрабо, Бахтиёр, Насиба

Севибли ёрим Шоираҳон ХАМИДОВА!
Сени 30-илбар 20 ёшга шайлишини билан ёни қалбдан шабриклайман. Сизга Оллоҳдан узюк умр, соғлиқ шилайман. Бахтига доимо омон бўлиб гуздек оғлиб юрин.
Турмуш ўртоғинг Баҳодир Ҳалимов

ЗАГА ОШ БЕРИБ ТУРАМАН...

Мен кўп бор туш кўрганман. Тушимда кўпроқ мени сўроққа тутишларини, қўлимни қайириб судрашларини кўриб, чўчиб уйғониб кетаман. Бу гал ишдан чарчабми ёки йўл юриш азобини қаттиқ ухлаб қолибман.

...Укам хизматдан қайтибди. Уйдагилар билан ҳол-аҳвол сўрашибди. Сўнг синглимни сўрабди. Биз унга "Синглингга айтувчи жўнатдик. Эртага келиб қолар", - дея жавоб бердик. Укам эса ташқарида турганча уйга кирмас эмиш. Устидан харбий формасини ечибди-ю бошига олиб, менга шундай дебди:

- Ака, менинг ўқишимни хоҳлайсизми? Қурувчи-инженер бўлман деб уч йил ўқидим-а! Энди хизматдан қайтдим. Жиззахга, акамикига бориб келайлик. Сўнг техникумга борамиз.

Укам мени қўлимдан тортиб, силтаб тезроқ юришимни айтарди.

Чўчиб уйғонсам, ёнимда хотиним, фарзандларимдан бошқа ҳеч ким йўқ эди. Воқеани хотинимга айтдим. Сўнг синглимга.

Хуллас, худди шу тушни икки-уч марта кўрдим.

Безовта бўлиб, фолбон момога учрашиб, дардимни айтдим. "Ўғлим тушда кўргани ҳам ҳақиқат. Инсон руҳлари ўлгандан сўнг ҳам ҳаракатда бўлишади. Сиз уйга бориб, еттита чалпақ қилиб, уч хўроз сўйиб, бир ҳафта чироқ ёқсангиз яхши ухлайсиз", - деди.

Мен ҳамма айтганини қилдим. Кўни-қўшиларга чалпага хўрознини худойи қилиб тарқатдим. Тушда кўрганини ҳақиқатлига, инсон руҳи доимо биз билан бирга эканлигига ишонч ҳосил қилдим.

Рухлар исёни - тушда безовта қилишнинг сабаби ҳам шу экан.

Туш ҳам ҳақиқатга яқин, десам муболага эмас. Менга ҳамда бошқа ота-оналарга фарзанд доғи, укасиз қолишдан Худонинг ўзи асрасин. Кўпдан буён ёзолмай қолганим сабаби шумикин-а?

Зомин тумани **Илҳом ЮНУСОВ**

ҚАЙТА ТИРИЛГАН ОДАМ

Бу воқеа Сурхондарё вилояти, Узун тумани, Қорабайли жамоа хўжалигининг Файзиобод қишлоғида юз берган экан. Буни менга Амирқул Раҳмонов айтиб бердилар.

- Ушар пайтда 10 ёшлардаги бола эдим. Мардон тоғам 52 ёшларида вафот этди. Биз уни сўнгги манзилга кузатдик. Одатимиз бўйича қариндош-уруғлар қабристондан уч кунгача хабар олиб туриши керак эди. Иккинчи кун улар қабристонга боришса, тоғамнинг қабридан инграган овоз эштилибди. Кичкина тоғам дарҳол уйга бориб, уст-бош олиб келибди ва ўлган тоғамни чиқариб олишибди. Тоғам уйга қайтган, бутун қишлоққа дув-дув гал тарқалибди. Кўпчилик ҳайратдан ёқа ушлабди. Тоғамнинг бу ҳаётга қайтиш сирини тенгқур жўралари билиб олибди. Айтишларича, тоғам у ёқда еттита эшик қўрибди. Эшикларни бир-бир очиб еттинчи эшикка келса, у ерда кўп одамлар бор экан. Опоқ соқолли киши тоғам билан савол-жавоб қилиб, "Сен энди ўн тўрт йилдан сўнг келасан", -дея орқасига қайтариб юборибди. Ўша вақтда тоғам икки ойча бетоб бўлиб ётиб қолган эди. Тоғам жудаям хушмуомила, ширинсўз бўлиб қолди. Қишлоқ аҳли уларнинг дуосини олишга, бир зумгина бўлса-да суҳбатини тинглашга ошиқишарди. Ҳаш-паш дегунча орадан ўн тўрт йил ҳам ўтди. Тоғам энди ростдан ҳам ўлишларини сездилар шекилли, қишлоқдошларидан рози-ризолик ола бошлади. Кўп ўтмай тоғам, 66 ёшида вафот этди.

Хонбиби ҲИММАТ қизи

БИР СИРДОШ, ЕЛҚАДОШ ҲАМРОҲ ИЗЛАЙМАН

Ажрашганман, 3 та фарзандим бор, олий маълумотлиман, чирчиқликман, келишган, оқила, уйим-жойим дейдиган меҳрибон аёлман. Оила қуришни истайман.

Бошим қотиб қолди, нима қилишга ҳайронман. Болаларимни отаси тирик, лекин 5 йилдан буён уларни кўрмаган, қандай чидаб юрибди экан, нахотки фарзандларини кўргиси келмаса, соғинмаса? У киши бизни ташлаб, рус аёли билан яшайди. Ўша аёлни 2 та қизини боқади. Менга ҳамма "барибир қачондир қайтиб келади", дейишади. Лекин 3 та болани иссиқ-совуқи бор. Эҳ-ҳе шу йиллар ичида не-

ОИЛА

не қийинчиликларни бошимдан кечирмадим, фақат Худога аён...
Елғизлик ҳам қийин экан, балки кўпчилик мени тушунмас, фарзандлари учун яшайвермайдими деб...

Шу йиллар мобайнида менга хушомад қилиб, гапирганлар ҳам бўлди. Лекин ўз бошимдан ўтгани учун ҳеч қачон бировни оиласини бузмайман. Мени фақат бошидан ўтган тушунади, деб ўйлайман.

Ич-ичимдан, тушқунликка тушмасликка шунча ҳаракат қилсам ҳам, барибир сезилар экан-да... Фарзандларимга қуйиб кетаман, тирик етим бўлиб, ота меҳрига зор бўлиб, ўсиб улғайишлати.

Қанийди, бу узун машаққатли ҳаёт йўлида бир дўсти маҳрам бўлса, сирдош, елкадош, меҳрибон бўлса деб орзу қиламан.
Бормикан, шундай одам...

Ш.

МОХИДИЛ!
2 феврал - шуни билан кунини муворак бўлсин. Доимо соғ-омон, бахтли, омадли бў! Яхшилик ҳаммаша сенга ҳамроҳ бўлсин!
Дадаг, ойинг, акаларинг - Нажмиддин, Нодирбек, опанг - Гулрух

Келинимиз ШОХИСТАХОН!
Сизни шабаллуд кунини 21 баҳор би билан қушлаймиз.
Ўзюк умр, соғлиқ шилаймиз.
Тоғангиз, келинойингиз, жиянларингиз

Хурматли Мухаррам СИДДИҚОВА!
Сизни шабаллуд кунини 7 ва яни ла-возимини 3-ла ёни дилдан шабриклаймиз. Мартабаниз янада узюк бўлсин. Дуяў шўрғунга шўрғин. Чехранизидан шабасум аримасин.
Ходимларингиз номидан Дилором Мирзажоновна

ОИЛА
Тошкентлик, 25 ёшдаги турмушга чиқмаган ўзбек қиз 25-30 ёшлардаги ўз уй-жойига эга бўлган ўзбек йигити билан турмуш қуришни истайди.

"ЗУККО" фирмаси ўқув маркази сизларни турли курсларга ўқишга таклиф этади
3-ойлик
Бичиш-тикиш - бир ойга 2000 сўм
Инглиз тили - бир ойга 1500 сўм
Телерадиосталари - бир ойга 2000 сўм
Бухгалтерия - бир ойга 2500 сўм

2-ойлик
Торт тайёрлаш - бир ойга 2000 сўм
Сартарошлик - бир ойга 2500 сўм
Массааж - бир ойга 2500 сўм
Уй ҳамшираси - бир ойга 2500 сўм
Лор ҳамшираси - бир ойга 2500 сўм
Ўқиш ҳафтада икки марта
Ўқишни битирганларга диплом берилади.

Манзилимиз: Метронинг "Тинчлик" бекати. "Азиза Сайфи қизи" ательесининг ичида Тел: 42-19-57. 186-57-89. "Адидаас" дўкони ёнида.

Севибли фарзандимиз АКМАЛЖОН!
Сени шабаллуд кунини - 15 ёшга шайлишини билан ёни дилдан қушлаймиз! Сенига соғлиқ, бахту саодат, омадлар ёр бўлсин!
Яхши касбни эласан бўлтишини тилайдошимиз.
Оила аъзоларингиз

Меҳрибон отажонимиз ТУРАХОН АКА!
Шабаллуд айёминини билан ёни қалбимиздан шабриклав, Сизга соғлиқ, узюк умр шилаймиз.
Қизингиз Мухаббат, куёвингиз Қаҳрамон

Азиз ўғлим ИЛҲОМЖОН!
Сени Оллоҳ берган олий неъмат-азиз умрининг 15 баҳори, 1 феврал туғилган кунинг билан чин қалбимдан табриклайман.
Сенга дарёлар қаби туганган умр, асалдек ширин ҳаёт, ўқишларингда омад ёр бўлишини Яратгандан сўраб қоламан. Оллоҳ сендан ўз меҳру-муҳаббатини оллоҳ дариғ тутмасин! Ниятларинг ижобат, орзуларинг ҳақиқат бўлиб, келажакда халқинг учун фидойи қомил инсон бўлиб каломга етгин! Оллоҳ ҳаёт йўлигини ҳамиша нурафшон этсин! Сен мени ҳаётимдаги ягона суянигимсан, илоҳим бахтига соғ-саломат бўлиб, яна юз ёшларга кириб юргин!
Ойижонинг, бувижонинг, холаган

Азиз жияним Нигора СИДДИҚОВА!
Сени шабаллуд айёминин билан қушлайман. Ўқити ва ишларинида омад ёр бўлсин. Ота-онани бахтига соғ бўлсин.
Холаган Мухаббатхон, жиянларингиз Юлдузхон, Подирахон

Севибли қизим УМИДАХОН!
Сени шабаллуд кунини билан шабриклайман. Ўқити ва ишларинида омадлар шилайман.
Оила аъзоларингиз номидан ойинг Инобатхон

"КАМОЛОТ-КОМПЬУТЕР" БИЗНЕС МАКТАБИ
Қуйидаги ўқув курсларга таклиф қилади.
Уч ойлик курсларга:
Ҳисобчилар, компьютер таълими билан бирга;
Инглиз тили (бошловчилар ва давом эттирувчилар учун);
Болалар учун инглиз тили;
Компьютер билимлари;
Банк иши ва компьютер.

Икки ойлик курсларга:
Замонавий бухгалтер хисоби;
Банк иши;
Компьютерда ишлаш таълими (WINDOWS 95, MS OFFICE 97, ЭЛЕКТРОН ПОЧТА);
Дастурлаш тиллари;
Бичиш-тикиш, зардузи.

Бир ойлик курсларга:
1С: Бухгалтерия дастури билан ишлаш таълими;
INTERNETга ўқитиш.
Курсларни тугатгандан сўнг диплом берилади.
Манзилимиз: Тошкент. Навоий кўчаси-11, 39-хона.
("Камолот" республика ёшлар жамғармаси биноси).
Тел: 41-59-74; 58-48-50

Бу воқеани бўлиб ўтганига ўн йил бўлди. Бир синфда ўқиганлигимиз учун дўстим Толибнинг ўзи менга айтиб берганди.

Уша кунги Толиб Манзура билан учрашишган ва хайрлашиб кетаётганда Манзура эртаси куниям яна учрашишни Толибдан илтимос қилди. Фақатгина энг ёмони Манзура-ларнинг уйида.

Бу икки ёш бир-бирига кўнгли кўйганига ҳали 2 ой ҳам тўлмасдан Манзура Толибдан тезроқ тўйлари бўлишини, одамларнинг ортиқча гап-сўзига тоқати йўқлигини айтади. Лекин Толиб опасидан олдин хонадонларига келин тушиб келишини хохламайди ва бу оташ севгисига қанчон бўлмасин албатта етишажагини Манзурага кўп бора такрорларди. Уша Манзура-ларнинг уйида бўлган учрашув Толибнинг ҳаётидаги энг ифлос ва тухмат кунга айланди.

Уша кунги, - дейди Толиб чуқур хўрсиниб. - Мен Манзура билан анча вақтгача гаплашиб турдим, бироқ унга кўлимиям теккизганим йўқ. У уйига совчилар келаётганлигини, ота-онаси бериб юборишлари мумкинлигини айтди. Мен озроқ сабр қил, ҳеч бўлмаса оламни унаштириб қўйлик дедим. Лекин оламнинг унаштириш тўйидан кейин мен Тошкентга ўқишга жўнадим. Икки ойдан кейин 20 августда яхши кайфият билан ўқишга кирганлигимдан хурсанд бўлиб уйга қайтандим. (Яхшилик ва ёмонлик ёнма-ён юради деганларни рост экан) уйдагиларга хушхабар айтиб улгурмасимдан отам қўлида калтак билан мени ура кетдилар, онам бечора аввал ўзидан сўрайлик, болагинами бекорга урманг, дея нола қила бошладилар. Ҳеч ким менга гапирмади, мен ҳам ҳеч кимга гапирганим йўқ. Ҳамма уйкуга кетди. Телефон олдида ҳеч ким йўқ. Манзура-ларникига кўнгирик қилгандим, бах-

тимга трубкани ўзи олди. "Манзура, илтимос, иложинг бўлса эртага соат еттиларда чорбоғда учрашайлик", дедим. Иккаламиз эртасига чорбоғдаги энг чекка ўриндиқни толиб ўтирдик. Атрофга қоронғу тушган, одамларнинг кимлигини таниб бўлмас даражада тун қираётган эди.

Ўзимни қандайдир ҳиссиётлар оламига тушгандек ҳис қилдим ва Манзуранинг тиззаларига бошимни қўйиб ўқиб-ўқиб йиғладим. Бесабаб урганликлари учун дадмни кечиролмаслигимни айтдим. Манзура эса секингина елка қисиб: "Шунга лойиқ иш қилгансан", - деди. "Нима иш, ахир ўқишга кириб қувониб келган эдим-ку", - дедим хўрлигим келиб.

"Вой жиниёвчи, ниқоҳсиз туғилажак фарзанди-

ХИЁНАТ

миз учун бу таёқ-лар ҳеч гапмас", - деди. Ишонсангиз сочимдан товонимгача тош бўлиб, муз бўлиб қотиб қолдим. Сапчиб ўрнимдан турдим-да, "Сендек ифлосни Яратган Эгам қандай қилиб бу заминда яшашингга руҳсат берган экан-а", - деб уни бир шاپалоқ урдим-да, югуриб кетдим. Қаёққа ва нима учун югараётганлигини билмасдим. Аста секинлашиб бир дарахт тагида тўлиб-тўлиб, тўйиб-тўйиб йиғладим. Туғилганимга, севганимга минг лаънатлар ўқидим. Худодан жонимни олишини сўраб илтижо қилдим. Қани энди ўша

Азроил жонимни олса-ю, ўлиб кетсам. Манзура аталмиш шайтон қизидан

ТУРМУШ ЧОРАҲАЛАРИДА

қилиб олганча ҳамма айбни менга тақарди. Таассуфки, мен қилмаган ишим учун жавоб беришни истамасдим.

Уйда ёлғиз ўтирсам, Манзура келиб қолди.

- Кел, Толиб очикчасига гаплашиб олайлик, - деди, мен эса уни қувиб қолдим. Эртасига тонг азонги жано-зага айтилган овоздан уйғониб кетдим. Манзура ўзини ўлдирибди?! Нега? Нима учун? Уйланмаганлигим учунми? Йўқ! Йўқ! Бундай бўлиши мумкин эмас! Соат ўнларда Манзуранинг синглиси кўлимга бир парча қоғоз тутқазиб йиғлаганча чиқиб кетди. Қоғозда шундай сўзлар бор эди: "Толиб, мен ўзимга берилган Оллоҳ тухфасини сенинг кўлингга омон-эсон етказолмаганлигим учун узр сўрайман. Бироқ, мен сени ўз бўлажак фарзандининг отаси эканлигинда айблаган амакингни қилигини ҳеч қанчон сенга айтмаган, айтолмаган бўлардим. Бу зўрлашдан у қандай наф топти, бу менга қоронғу. Лекин кўзим очиклигида бир бора "бағримга келақол Манзура" демадинг. Ахир мен шу сўзни қанчалар кутгандим-а, Толиб. Ҳеч бўлмаса таним руҳимдан кутулган бир пайтада шу сўзларни айтсанг руҳим шод бўларди. Алвидо, ягона севгилим!".

кутулсам. Ўз-ўзимдан жирканиб кетдим, тиззаларига қўйилган бошимни сапчадек узиб ташласалар рози эдим. Охири ўзимни ўлдираман деган қарорга келдим, бироқ, йўқ, мен ҳеч бўлмаса юраги доғ, бағри қуйган онажоним учун яшашим кераклигини англадим. Хаттоки кўлини ҳам ушламаган қизим, мен ой дея атаган моҳим наҳотки менга хиёнат қилса. Не қилай? Қандай чораси бор экан буларнинг?

Шу кундан бошлаб еган-ичганим захардек туюлиб қолди. Манзура ўша уйларида учрашганимизни асос

Кўзимдан оқаётган алам ва нафрат ёшларига чўмилган ҳолда "Бағримга келақол Манзура" деб пиширлаганим ёдимда, кўзимни одам шифохонада ётибман. Шифохонадан кўп ётмай соғайиб чиқдим, бироқ мурда мендан кўра кўпроқ одамсифат эканлигини ишониб яшамокдаман. Яшамокдаман десам ҳам хато. Азроилни кутмоқдаман, қанчон бағримга келаркин-а!

Дилбар АРАЛОВА,
ТошДУ талабаси

Бундунинг ишлари шунчалик гаройиб эканки, қанчалик бахтли бўлишга интилма, пешонанга ёзилганидан қочолмаскансан. Ўшим 27 да. 20 ёшга тўлиб турмушга чиқдим. Шу ёшгача мен шаддот, ўзига бино қўйган, бир сўзла, ўғил бола табиат, жиззаки, тажанг, отасининг эрка қизи эдим.

Кўринишим босик, сипо бўлганлигим учунми, гўзаллар қаторига кирмасам-да, орқамдан юрган йигитлар кўп эди. Шу сабаб эрга тегиш хаёлимга келмас, бор-

ЮРАК-БАҒРИ ҚОН ОНАИЗОРМАН

дию бу ҳақда огиз очилса, онамни уришиб берардим. Характерим шунчалик огир эдики, онам гапиршга кўрқарди. Буни ўзиям айттарди. Ўзимга ёққан синфдошим қолиб, унинг амакисига мени мажбурлаб эрга беришди. 1992 йил 24 июн тонгида эрим мени бузуққа чиқарди, лекин ҳеч кимга айтмади. 3 ой ўтиб шу сабаб ва кўнгли-сизлигим туфайли отамникига қайтиб келдим. Аслида эрим ақли паст, жиннисифат одам экан. 7 йил ўтди-халигача уйлангани йўқ. У менга эрлик қилмаган бўлса-да бузуққа чиқдим, уйга қайтиб эрдан чиққан қизинг аччиқ қисматини тортдим. Энди эса ким оку, ким қоралиги аниқ бўлди. 1994 йил февралда қайта турмуш қурдим. Минг афсуски, қанчалик қатикни пуфлаб ичмайин барча эзгу ниятларим, покиза туйғуларим саробга айланди. Эрим инсон номидан йироқ одам экан. Хотини билан синглисини зўрлагани ва қизини докторга қаратмай уни бой бериб қўйишгани учун ажрашган экан. Буни мен келганимдан кейин 2 ой ўтиб эшитдим. Энди кеч бўлганди. Икки қайта эрдан чиқиш оиламдагилар учун катта иснод, шу сабабли

яшашга мажбурман. Бундан ташқари картабоз, одамлардан қарз олиб, бермайди. Отани урган, қўлида пул бўлса кунлаб уйга келмайдиган, яшашни еб-ичиша, маишат, хотинни эса эрлик нафсини қондириш манбаи, деб билади. Бу эса менинг дунёқарашимга мутлақо тўғри келмайди. Рўзгоримизни қўл учида ажратиб қўйишди. Керакли нарсаларни отамлар беришди. Менинг бахтим учун ҳар нарсага тайёр ота-онам озғимдан чиққанини халигача олиб беради. 4 фарзандли бўлдим. Кичиклари эгизак, 1999 йил 24 июн. Пайшанба. 3 кеча-кундуз қорни қаппайиб, иситмалаб хатто нафас олмай қўйган 1 ёшу 3 ойлик Зухра қизимдан мангуга айрилдик. Шу пайтгача тортган азобларим бу айрилиқ олдида ҳеч гап эмас экан. Ўлмасдан бир кун ол-

дин эримнинг олдига кириб, "Зухрага раҳмингиз келсин, мен ёмон бўлсам, ёлғизгина қизингизку, қарз қилиб бўлсам докторга кўрсатинг, мана қаранг", -деб кўрсатдим. Қарамасдан менга шунчалик бақариб бердики, у гапларга илон пўстини ташларди. "Қизинг ўлиб кетмайди?" Шу гапи жонимдан ўтиб кетди. Мен шу пайтгача ҳаммасига чидадим. 3 ўғлиму, қизимни деб. Бошимдан ўтганини ҳеч кимга раво кўрмайман. Шу эрни деб одамлар бетига тик қаролмайман, 1925 сўм нафақа пулининг 500 ини туғдиргани учун қўлига беришга мажбурман. Ундан шунчалик кўркамани! Аямасдан уради. Менинг назаримда, ақли бутун бундай қилмайди. Беайб Парвардигор. Айбим бор. Айбим шуки уйда пайтида унга насихат қилиб, одамларга ўрناق бўлишни сўрайман.

Ўвазига оладиганим калтак. Менинг ҳам аёлдек яшагим келади. Ҳар доим болаларим огриб қолса унга айтсам, "ишим йўқ, ўлиб кетмайди-ми" дейди. Шу сабаб қийналсамда, эгизакларга ҳам ёлғиз ўзим қарайдим. Ҳасан тузилганда нимжон, касалманд эди. Бир ёшга тўлиб қаттиқ касалланди. Ҳасан-Зухрани олиб отамларникига бордим. Докторга қаратишди. Доктор "уни-синиям обётмасанг бўлмайди, эгизаклар бир огриса, икинчисиям огрийди", -дейишди. Кўнмадим. Зухра жудаям яхши эди. Ҳечам огримасди. Опамлар қарашди. 8 кун ўтиб уйга қайтдим. Ҳасан билан бўлиб, Зухрам қандай огриди, қандай ўлди, билолмайман. У шунақаям ширин қиз эдики, ўлгандаям тирикдек, чимирилиб ухлаётгандек. Эмишчи, кўп йиғласам кўз ёшларимда Зухра оқиб кетиб у дунёда ҳам уни кўролмасканман. Шунча йиғладим, Зухра қайтмади. Менга, Ҳасанга раҳми келмади. Бу хатни ҳам йиғлаб ёзаямман. Бу охири кўз ёшларим. Энди ҳечам йиғламайман. Балки эрни жабру жафоларидан йиғлайверганим учун Худо ҳақиқий йигини бошимга солдимикан? Зухрамни қўмсаб шу сатрларни қораладим:

Мангуга кетган жисмингни эслаб,
Кулишларинг, йиғлашларингга зорман.
Кўмсаганда қиймларингни хидлаб,
Юрак-бағри қон бўлган онаизорман.

Бўшаб қолган ғариб бешикни кўриб,
Бўйингдан узилган маржонни кўриб,
Жуфтидан айрилган Ҳасанини кўриб,
Догингдан телба бўлган Онаизорман!
Ҳамма ҳавас қиларди, ҳамма танирди. Энди қандай ёлғиз Ҳасан билан кўчага чиқаман? Худо-йим Зухранинг умриниям Ҳасанга берган бўлсин. Маслаҳатга, далдага муҳтож, бағри куюк

ЗАРИФА

Элчилик. Рўзгор бор экан эри хотин ўртасида уриш жанжал бўлиб туради. Лекин, бирон хонадондан кучлироқ йғи овози чиқиб қолса ҳам милиция ходимлари ўша хонадонга боришга мажбур. Чунки вазифаси. Борган билан нима дерди. Эри хотин уриши доқа рўмол куриши дегандек, бирпас бақирчақир қилганлар ҳеч вақт ўтмай тиниб-тинчиб қолишади. Бироқ, ўзлари тинчиб кетар деб кузатувчи бўлиб туриши ҳам яхши эмас. Негаки, бундай жанжаллар оқибатида оғир жиноятлар ҳам келиб чиқиши мумкин.

Масалан, Самарқанд вилоятининг Ургут туманида яшовчи Шоди Ж. исмли фуқаро хотини билан жанжаллашиб қоладию, ҳап саними деб бекасининг кўкрагига пичоқ санчади. Орада нима гап бўлган хозирча бизга номаълум, бироқ, ўткир тигни хотинининг қорнига тиқиб олган кишиники тўғри бўлмади. Жаҳл отига миниб, ақлнинг жиловини ҳам қўйиб юборган бу тўранинг иши аянам чаппа кетди. Чунки хотини бечора касалхонада бандалики бажо келтирди. Шундай бўлгач, кимга қийин, яна унинг ўзига. Шу боис, ички ишлар ходимлари бу ҳолатни оғир жазо сифатида баҳолаб ишни прокуратурага ошириб юбордилар.

Мана шундай кучи хотинига етадиган эркалардан бири Қашқадарё вилоятининг Чирочки туманида яшовчи О.Номозов ўзаро жанжалдан сўнг хотини - уй бекаси П.Норбоевани қўли билан уриб ўлдирди қўяди.

Шаҳрисабз шаҳрининг Тўмарис кўчасида яшовчи Аширли Шарипов ҳам уйда турмуш ўртоғи билан жанжаллашиб қолади ва уни қасддан ўлдириш мақсадида бошига теша билан уриб оғир тан жароҳати етказди. Оғир жароҳат олган хотини шифохонада вафот этади. Шундан сўнг у жиноий жавобгарликдан қўриқиб, ўз жонига ҳам қасд қиладиганда уйда ноқонунли равишда сақлаб келаётган 1964 йилда ишлаб чиқарилган 16 калибмли миллионга ўқ жойлаб ўзини ўзи чап кўкрак қисмидан отиб ўлдирди.

Яна бир хотинидан қутулолмай юрган киши "дод хотиннинг дастидан" дейдими ёки бошқа бирон нарса сабаб бўлдими ҳар тугул б у ё г и биз-

қолибди-я, деб ўйламанг. Гоҳида эридан безган аёллар ҳам учраб туради. Масалан, сендай эрнинг боридан йўғи яхши дея иш тутган аёлнинг қилми -

ЖАНЖАЛКАШ ОИЛАЛАР

ёки эр ёки хотиннинг зўрлигидан болаларнинг хор бўлаётгани ҳақида

га номаълум. Бироқ, биздаги тезкор маълумотга кўра, Тошкент шаҳрининг Яккасарой туманидаги Бобур кўчасидаги юқори қаватли уйлардан биридан яшовчи Дмитрий Пак уйда хотини билан жанжаллашиб қолганидан сўнг икки яшар қизи Натальяни қўлга олиб, балконга чиқадию уйнинг саккизинчи қаватидан пастга сакрайди.

Эри хотин уришидан сўнгги бу муддиш воқеа сабаблари билан ҳам прокуратура ходимлари шуғулланишмоқда.

Бу мисоллардан аёллар шунчалик ёмонми, эрлари улардан безиб

шани қаранг. Ярим кечаси соат учларда хизматни ўташаётган милиция ходимлари икки йигитчанинг галати ҳаракатларидан шубҳаланишиб уларни тўхтатиб текшириб кўрадилар.

Ёлғазар, қолда танаби бир неча бўлакларга бўлинган жасад уларни сескантиради. Гумондор шахслар ички ишлар бўлимига олиб келтирилиб, сўраб суриштирилгандан сўнг шу нарса маълум бўладики, Розия исмли аёл мазкур йигитлар-икки ўғли Рамил ва Рафал билан биргаликда эри Энверни пичоқ билан ўлдиришиб, бир неча бўлакка бўлиб ташлашган. Сўнгра жасадни ўғилларига бериб уни яшириб келишни буюрган.

Эр-хотин уришининг касофати нафақат ўзларини балки фарзандларни ҳам балога гирифтор қилгани аянчли-да. Начора, қилмиш-қидирмиш дейдилар. Ўйлаймизки, прокуратура ходимлари онасининг измига кириб отасининг бевақт гўрга элтган фарзандларга ҳам тайинли бир жазони тайинласа керак.

Оила муқаддас. Шу боис, никоҳсиз оила қуриб яшаш ҳеч вақт ҳеч кимга бахт келтирмаган. Тошкент вилоятининг Олмалик шаҳрида яшовчи 1964

йилда туғилган А.Орлов ҳам ўз уйига О.Шинкировскаяни олиб келиб қонунсиз яшагани учун бахт эмас бахтсизликка юз тутди. Чунки унинг бу хотинчаси уни эр эмас қаро ер қилди, кўмди. Ўзаро жанжалдан сўнг бу аёл унинг бошига қаттиқ жисм билан солиб қолди. Марҳум ўйнашининг ёмон одам эканлигини бот-бот такрорлаётган "яхши" хотин устидан терговни прокуратура ходимлари олиб боришмоқда.

Маълумки, кўплаб жанжалларга рашк деган бало ҳам сабаб бўлади-да. Айниқса бу ёш оилаларда кўпроқ учрайди. Хоразм вилоятининг Шовот туманида яшовчи К.Жуманиязов ҳам рашк оқибатида хотини - уй бекаси З.Раҳимованинг қорнига пичоқ санчиб олади. Сўнг ўзи уксус кислотасини ичган. Ҳозир улар касалхонада даволанишяпти.

Мана шундай ҳолларнинг олдини олиш учун Ички ишлар ходимлари маҳалла фаоллари олдига боришиб, "биродарлар, кеча фалончи аканинг ўғли ичиб, хотинини роса калтаклабди. Орият учун хотини бизга ариза қилмаган. Бироқ, Сизлар томошабин бўлмангизлар. Ахир бир таёқ бота кетар, бошқаси хато кетар деганларидек, бир уриб майиб қилиб қўйса кимга қийин - биринчи навбатда ўша оилага. Шу боис, сизлардан илтимос, ҳар бирингиз яшаш жойларингиздаги жанжалкаш оилалар турмуш тарзига бефарқ қарамангизлар дейишмоқда.

Ички ишлар ходимларининг бу таклифлари жуда кўплаб жойларда қўллаб-қувватланиб фиди-бидиси кўчага чиқадиган оилаларнинг шовқини кўчага кам чиқадиган бўлиб қолди. Шунга қарамай ҳалигача бирбирининг тилини ташумлаётган оилалар учраб турибди. Улар маҳалла фуқаролар йиғинининг раислари ёки оқсоқолларнинг гапига қулоқ тутганида ҳам участка вакиллари-нинг китобидаги "Жанжалкаш оилалар" деган гаплар ўчириб ташланган бўларди.

Шухрат РЎЗИЕВ,
ИИБ Матбуот маркази катта инспектори, милиция капитани

(Боши 4-бетда)

- Болам, кир ювиларди, ман тузук бўлганимдан кейин, жуда уриниб қолибсиз-ку! - деди Бувсора опа!

- Ҳечқиси йўқ, ойижон, ўзингиз дуруст бўлиб қолдингизми?-кейин қулиб қўшиб қўйдим. - Мана, укаларим қарашаяпти. Сиз бахузур дам олаверинг.

Ҳақиқатан ҳам, Анваржон сув келтириб, Каримжон кеннойисига кирларни узатиб турибди. "Вой, тавба, буларниям ишга солишни билибди. Кўчадан бери келишмасди-я!", - деб кўнглидан ўтказди Бувсора опа хушнудлик билан.

Орадан бир неча ой ўтди. Мана энди Бувсора опа меҳмон бўлиб келган эгачи-сингилларига келинининг мақтовини тугатолмайди.

- Келиним тилла чиқди. Минг қилса ҳам бригадир Қумрихоннинг қизи-да! Онасини кўр, қизини ол, деганлар. Қумри кудамдан ҳам, Нури кудамдан ҳам минг марта розиман. Минг раҳмат!

- Эрка қиз, тантик қиз! - деб ҳасратингиздан чанг чиққанди-ку?! - гап қотди синглиси.

- Жим, эшитиб қолса ранжийди, - деди Бувсора опа дарвоза томон назар ташлаб, ва яна мақтовни авжга кўтарди. - Вой, унинг пиширган таомлари, вой унинг уй туттишлари, зийраклиги, эри ҳам, қайнилари ҳам шу Насибойнинг чизган чизигидан чиқишмай қолди. Барака топкур, доно ва чаққон чиқди.

- Шифохонадагиларнинг ҳам мақтовини эшитдингизми, опа? - деди синглиси.

- Эшитмай-чи?! - керилиб, қош учуриб қўйди Бувсора опа, - кўчага чиқдим дегунча учраганки киши

"Келинингизнинг қўли энгил, келинингиз ширин сўз" деб мақташади.

- Ҳа, айланайлар, келинимнинг қайнонаси ҳам ёмонмас, -деб ҳазил билан жавоб қилиб, ўтиб кетаверман. Илоҳим қолган тўртта ўғлимга ҳам Насибойга ўхшаш келинлар насиб бўлсин.

Қайнонасининг узоқ мадҳига эшиқдан кириб келган Насибохоннинг саломи андак хотима бермаса, ким билсин, Бувсора опа келинининг яна қанча фазилатларини тўкиб солар эди.

ЭРКА ҚИЗ КЕЛИН БЎЛДИ

Оила ва жамият

Мақолада келтирилган фактлар, воқеалар, маълумотлар учун муаллиф жавобгар ҳисобланади.
Муаллиф фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин.
Қўлёзмалар таҳлил қилинмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Телефонлар:
Бош муҳаррир — 133-28-20
Котибият — 34-86-91

МАНЗИЛИМИЗ:
Тошкент - 700000
Амир Темур кўчаси,
1-тор кўча, 2-уй.

«Шарк» нашриёт-матбаа концерни босмаҳонаси.
Манзил: Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Босишга топшириш вақти - 20.35
Босишга тақдимот - 21.15

ҲОМИИ «Матбуот таркатувчи» акциядорлик жамияти

ОБУНА ИНДЕКСИ - { яқка обуначилар учун 176 ташкилотлар учун 177
Рўйхатга олиш № 33
Буюртма Г- 57 394 нусхада чоп этилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма тобук.
Баҳоси эркин нарҳда.
Расмом — Н. ХОЛМУРОДОВ.
Навбачи — М. СОДИКОВ.